

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิชาชีพทันตแพทย์ เป็นวิชาชีพหนึ่งให้บริการสังคมในด้านทันตกรรม อันรวมถึง การส่งเสริม ป้องกัน บำบัดรักษา พื้นฟูสุขภาพในช่องปากให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน และดูแล ทั้งขณะเจ็บป่วยและไม่เจ็บป่วย โดยลักษณะงานของวิชาชีพนี้แล้วเป็นงานค่อนข้างหนัก เหนื่อยทั้ง ร่างกายและจิตใจ จึงก่อให้เกิดภาวะความเครียดแก่ผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพสูงมาก เนื่องจากต้อง เผชิญกับความเจ็บป่วยและความทุกข์ทรมานจากโรคฟันของคนไข้ ทันตแพทย์จึงถูกคาดหวังให้เป็น ผู้เสียสละและมีคุณธรรมสูงด้วย ดังนั้นบรรยากาศของการทำงานในวิชาชีพทันตแพทย์จึงแตกต่างไป จากบรรยากาศการทำงานในสาขาวิชาชีพอื่น ทันตแพทย์นอกจากจะต้องมีความรู้และทักษะในการ ปฏิบัติงานแล้วจำเป็นจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพทันตแพทย์ด้วย ซึ่งจะช่วยให้สามารถใช้ความรู้ และทักษะต่าง ๆ ที่ได้รับการศึกษาอบรมมาได้อย่างเหมาะสม สามารถให้บริการด้านทันตกรรมที่มี คุณภาพแก่ ผู้ป่วยและครอบครัว ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ถ้าทันตแพทย์ขาด ทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพของตนแล้ว ย่อมจะทำหน้าที่ของตนได้ไม่ดีเท่าที่ควร ดังคำกล่าวที่ว่า “ ผลงานที่ทำด้วยใจรักและมีทัศนคติที่ดีต่องาน ย่อมดีกว่าผลงานที่ทำโดยคนไม่รักงาน และมีทัศนคติ ที่ไม่ดีต่องาน หรือด้วยทัศนคติที่เป็นบวก มองโลกในแง่ดีและให้ความร่วมมือกับผู้อื่น คนมีไอคิว 100 จะหาเงินได้มาก ได้รับความเคารพนับถือและประสบความสำเร็จมากกว่าคนที่มีไอคิว 120 แต่มีทัศนคติ ในทางลบ มองโลกในแง่ร้ายและเข้ากับคนอื่นไม่ได้ ” (นิเวศน์ เหมวชิรวรากร, 2540, หน้า 34) ทั้งนี้ เนื่องจากพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นผลมาจากทัศนคติ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ การอบรมเลี้ยงดู อิทธิพลของสื่อมวลชน เหตุการณ์ประทับใจ ทั้งที่เป็นประสบการณ์ตรง และประสบการณ์อ้อมที่ได้รับ ถ่ายทอดจากผู้อื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง พ่อแม่ ครู อาจารย์ และบุคคลสำคัญ (ถวิล ธาราโกชน, 2532, หน้า 50)

ด้วยเหตุนี้ การจัดการศึกษาสาขาทันตแพทยศาสตร์ จึงได้กำหนดหลักสูตรให้ศึกษา

ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ และศาสตร์ในวิชาชีพของตนด้วย ดังนั้นการเรียนการสอน สาขาทันตแพทยศาสตร์ นักศึกษาจะต้องเรียนทฤษฎีและฝึกปฏิบัติงานในสถานการณ์ที่เป็นจริง ควบคู่กันไป ซึ่งมีผลทำให้นักศึกษาต้องใช้เวลาในการศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ค่อนข้างหนักและนานกว่าสาขาวิชาชีพอื่น ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาบุคลากรในสายวิชาชีพทันตแพทย์ ให้เป็นบุคคลที่สูงด้วยศักยภาพ เพื่อสนองตอบความต้องการของสังคม ทั้งด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถและมีจริยธรรมที่เหมาะสมตามปรัชญา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อผลิตบัณฑิตทันตแพทย์ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2537, หน้า 1) โดยรวมแล้วจะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาคนที่เข้ามาศึกษาในคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้มีทัศนคติที่ดีต่อสาขาวิชาชีพทั้งในด้านการให้บริการและการส่งเสริมป้องกัน รวมทั้งมีจรรยาบรรณและจริยธรรมต่อวิชาชีพ การที่จะผลิตบัณฑิตทันตแพทย์ที่มีความรู้ ความสามารถและมีทัศนคติที่ดีนั้น น่าจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. ผู้ผลิต ได้แก่ อาจารย์ที่มีความสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาคน รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านคุณธรรม จริยธรรม
2. ขบวนการผลิต ได้แก่ หลักสูตรควรเน้นในสิ่งที่วิชาชีพทันตแพทย์ต้องการและเน้นในสิ่งที่สังคมต้องการ คาดหวัง ตลอดจนการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ในแต่ละด้าน ให้นักศึกษามีความรู้ ความสามารถและเชี่ยวชาญอย่างพอเพียง
3. ตัวผู้รับการผลิต ได้แก่ นักศึกษาที่เข้ามาเรียนทางสาขาทันตแพทยศาสตร์นอกจากจะต้องมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์แล้วยังต้องมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพทันตแพทย์อีกด้วย

ความสนใจและการตื่นตัวเกี่ยวกับการวัดทัศนคติ ของผู้ที่เข้าสู่วิชาชีพทันตแพทย์นั้น มีเพียงเล็กน้อย และยังมีได้นำผลมาใช้อย่างจริงจังในการเรียนการสอน ในสถาบันที่ผลิตทันตแพทย์ก็ยังมิได้เน้นการพัฒนาด้านทัศนคติต่อวิชาชีพทันตแพทย์เท่าที่ควร จึงทำให้คนที่มีความรู้ดีและเข้ามาเป็นทันตแพทย์ส่วนหนึ่งต้องเปลี่ยนอาชีพ หรือหันไปประกอบอาชีพอื่นหลังได้ทำงานในสายวิชาชีพนี้ได้ในระยะหนึ่ง หรือเมื่อหมดพันธะความผูกพันสัญญาการเข้ารับราชการ หรือเมื่อมีโอกาสที่ดีกว่า ทำให้เกิดการสูญเสียบุคลากรทางการศึกษาและเป็นการสูญเสียทางวิชาชีพทันตแพทย์อย่างมาก

ดังนั้นน่าจะมีการศึกษาวิจัยและวัดทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพทันตแพทย์ เพื่อประโยชน์ในการแนะแนว การคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมในการเข้ามาเรียนในคณะทันตแพทยศาสตร์และเพื่อประโยชน์ในการปลูกฝังทัศนคติต่อวิชาชีพทันตแพทย์ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในสถาบันผลิต เพื่อเสริมสร้างวิญญูณทันตแพทย์ให้เกิดขึ้นแก่นักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพทันตแพทย์ของนักศึกษา คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในด้านค่านิยมของสังคม ด้านลักษณะวิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงานและด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติ
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพทันตแพทย์ของนักศึกษาโดยจำแนกตามชั้นปีและเพศ
3. เพื่อศึกษาแนวโน้มในการเลือกสถานที่ทำงานในอนาคตของนักศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตของประชากร
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษา คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 - 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 256 คน
2. ขอบเขตของเนื้อหา
ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของเนื้อหาในการศึกษาทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพทันตแพทย์ของนักศึกษา ใน 4 ด้าน คือ
 - 2.1 ด้านค่านิยมของสังคม
 - 2.2 ด้านลักษณะวิชาชีพ
 - 2.3 ด้านการปฏิบัติงาน
 - 2.4 ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ทักษะคดีต่อวิชาชีพทันตแพทย์ หมายถึงความรู้สึกรู้เท่าที่ หรือก้าวหน้าที่ของนักศึกษาที่แสดง พฤติกรรม ตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสังคมหรือแนวคิดบางอย่างที่มีต่อวิชาชีพในด้านค่านิยมของสังคม ด้านลักษณะวิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติ
2. นักศึกษา หมายถึงนักศึกษาคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 - 6 ภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2541

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพทันตแพทย์ของนักศึกษา คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. ทำให้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพทันตแพทย์
3. เป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงการคัดเลือก การจัดหลักสูตร วิธีการสอน และการ จัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้นักศึกษา ในคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อให้มี ทักษะคดีที่ดีต่อวิชาชีพ